

นกแต้วแล้วท้องดำ (Gurney's pitta)

สถานการณ์และสถานภาพในปัจจุบัน

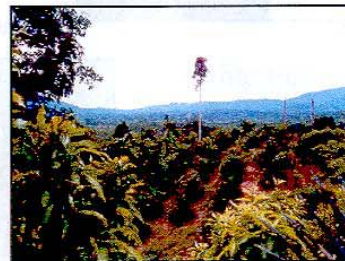
เป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิด ของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และถูกจัดเป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ ในอันดับที่ 7 ของโลก จากบัญชีสัตว์ใกล้สูญพันธุ์เกือบ 6000 ชนิด ในอดีตได้มีความเข้าใจว่านกชนิดนี้ได้สูญพันธุ์ไปจากโลก ตั้งแต่ พ.ศ.2495 จนกระทั่ง ในพ.ศ.2529 มีการพบนกแต้วแล้วท้องดำ อาศัยในพื้นที่ป่าที่ราบต่ำเขานอจู้ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประ-บางคราม จังหวัดกระบี่

ปัจจุบันสถานการณ์ของนกแต้วแล้วท้องดำน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากประชากรที่พบใน พ.ศ.2529 ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ จาก 35-40 คู่ ปัจจุบันเหลือประมาณ 10-15 คู่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เขาประ-บางคราม นอกจากนี้จากการสำรวจของ Bird Enthusiasts and Nature Conservation Association (BENCA) ร่วมกับ Birdlife International พบการกระจายของนกแต้วแล้วท้องดำในภาคใต้ของประเทศพม่าประมาณ 10 - 12 คู่ บริเวณเทนนิสเซอร์ิม (Tennasserim = southern Tanintharyi Division) โดยประชากรของทั้ง 2 พื้นที่รวมกันไม่เกิน 40 คู่

จากสถานการณ์ด้านประชากร และถิ่นอาศัยในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตของนกแต้วแล้วท้องดำที่เข้าสู่ภาวะวิกฤต เพราะคาดว่าประชากรน่าจะลดจำนวนลงเรื่อย ๆ เนื่องจากนกแต้วแล้วท้องดำถูกรบกวนจากศัตรูทั้งทางธรรมชาติ คือ งู กระรอก ชะมด อีเห็น ทำให้อัตราการรอดตายของประชากรลูกนกในแต่ละปีมีปริมาณน้อย นอกจากนี้ยังมีการรบกวนที่เกิดจากกิจกรรมมนุษย์ คือ การบุกรุกพื้นที่เพื่อการเกษตรไม่ว่าจะเป็นการทำสวนยางพารา และปาล์มน้ำมัน ถือเป็นการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของนกแต้วแล้วท้องดำ อีกทั้งยังมีการรบกวนจาก

กิจกรรมนักท่องเที่ยว หรือนักดูนกบางส่วน ซึ่งเป็นผลกระทบทางอ้อมต่อการดำรงชีวิตของนกแต้วแล้วท้องดำ

ทำไมถึงต้องให้ความสำคัญ

1.จากสถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ถือว่าเป็นความวิกฤตที่เกิดขึ้นต่อประชากรนกแต้วแล้วท้องดำ จากการพบการกระจายพันธุ์ทั่วโลกเพียง 2 แห่ง คือ ในประเทศไทย และประเทศพม่า ซึ่งประเทศไทยควรให้ความสนใจในการหาแนวทางในการอนุรักษ์นกแต้วแล้วท้องดำเป็นพิเศษ เพราะถือเป็นความรับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ของโลก

2. การจัดการประชากรนกแต้วแล้วท้องดำ ยังมีปัญหาความขาดแคลนข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้ในการวางแผนการจัดการต่อไปในอนาคต ทั้งในด้านการจัดการพื้นที่ถิ่นอาศัย และการจัดการด้านประชากรมีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลทางวิชาการที่ชัดเจน

3. นกแต้วแล้วท้องดำเปรียบเสมือนตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของสภาพถิ่นอาศัย ซึ่งเป็นป่าดิบชื้นที่ราบต่ำ หากประชากรของนกแต้วแล้วท้องดำลดลงย่อมชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ป่าที่ราบต่ำเข้าสู่ภาวะวิกฤตเช่นกัน หากสามารถหาแนวทางอนุรักษ์นกแต้วแล้วท้องดำได้ ถือเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ราบต่ำที่มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งของพืชและสัตว์ได้ด้วย

ลักษณะทั่วไป

นกแควแล้วท้องดำ เป็นนกที่มีสีสันสวยงาม น่ารัก ลำตัวป้อม หัวโต ขาแข็งแรง หางสั้น ปราดเปรียว เพศผู้มีสีสันสวยงามกว่าเพศเมีย จัดเป็นนกที่สวยงาม 1 ใน 30 ชนิดของโลก โดยการจัดลำดับของ Bird Best of the world (http://www.Montereybay.com/Creagrus/best_birds)

นกแควแล้วท้องดำ เพศเมีย หัวและท้ายทอยสีน้ำตาล เหลือง หัวดำ หลังดำ และขนคลุมหูสีดำ คอสีเหลืองครีม ลำตัวสีขาวอมเหลือง ปลายสีดำสั้นๆ ขวางลำตัว

นกแควแล้ว
ท้องดำเพศผู้
หัวและท้าย
ทอยสีน้ำเงิน
แกมฟ้าสด
ใส คัดกับ
หน้าผาก
และหน้าสี

คำสนธิ คอสีขาวครีม ออกส่วนบนสีเหลืองสด ส่วนท้องสีดำ ข้างลำตัวสีเหลือง มีลายสีดำสั้นๆ ขวางลำตัว

นกแควแล้วท้องดำเพศเมีย - เพศผู้ ป้อนอาหารลูก

ลักษณะเสียงร้อง

แบบแผนการใช้เสียงร้องมี 2 แบบ คือ

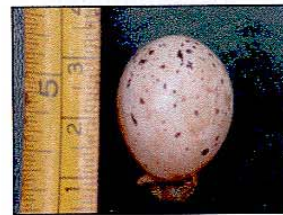
1. ร้องหาคู่และประกาศอาณาเขต ร้องช่วงฤดูผสมพันธุ์ ฟังคล้ายเสียง วิก - วิก หรือ ทริบ - ทริบ โดยส่วนมากตัวผู้เป็นฝ่ายร้อง
2. ร้องเมื่อตกใจ เป็นการส่งสัญญาณเตือนภัยเมื่อมีศัตรูโดยเปล่งเสียงแคว - แคว

ลักษณะการหากิน

นกแควแล้วท้องดำ เป็นสัตว์ที่หาอาหารบนดิน มีการกระโดดบนพื้นอย่างคล่องแคล่ว และใช้ปากจิกหรือพลิกใบไม้ เพื่อหาอาหาร โดยกินอาหาร พวกไส้เดือน มด ปลวก แมลง สัตว์ขนาดเล็กตามพื้นดิน

ลักษณะการสืบพันธุ์

นกแควแล้วท้องดำจับคู่ผสมพันธุ์ระหว่างเดือน

กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม ขึ้นกับปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ และช่วงวันที่ฝนตก ออกไข่ครั้งละ 3-4 ฟอง กักไข่ 10-14 วัน ตัวผู้และ

ตัวเมียช่วยกันกกไข่ และเลี้ยงลูก จนกระทั่งลูกนกสามารถออกหากินกับพ่อแม่ได้ก็จะทิ้งรัง ใช้ระยะเวลาประมาณ 14 วัน

การสร้างรัง

มีการสร้างรังบนต้นไม้ เช่น หวาย ระกำ ชิง พ้อ เป็นต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม สามารถช่วย ป้องกันภัย

ให้กับรังนกและลูกนกได้เป็นอย่างดี โดยสร้างรังสูงจากพื้นดิน 1-3 เมตร รังมีรูปร่างทรงกลมคล้ายลูก

บอล ทางเข้าออกด้านเดียว โดยรังทำจากเศษไม้ กิ่งไม้ บุรังด้วยเส้นใยหรือรากไม้เล็กๆ

สภาพถิ่นที่อยู่อาศัย

นกแควแล้วท้องดำเป็นสัตว์ที่มีอาณาเขตหากินเฉพาะ (territory) มีการใช้พื้นที่ 3.6-6 ไร่/กม.² อาศัยในพื้นที่ป่าดิบชื้นที่ราบต่ำ ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล

70 -150 ม. สภาพป่าบริเวณนั้นต้องมีแสงแดดส่องถึงพื้นได้รำไร มีไม้พื้นล่าง เป็น หวาย ระกำ ชิง พ้อ มีน้ำไหลตลอดทั้งปีและเป็นพื้นที่ทราย

จัดทำโดย : กลุ่มวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช